ضرورت بودجه‌ریزی عملیاتی در دانشگاه‌ها

رئیس‌کل دیوان محاسبات کشور بر ضرورت بودجه‌ریزی عملیاتی و حسابداری بهای تمام شده در دانشگاه‌ها تأکید کرد.

به نقل از اداره‌کل روابط عمومی و امور بین‌الملل دیوان محاسبات کشور، سید احمدرضا دستغیب در آیین اختتامیه اجلاس معاونان اداری و مالی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی پژوهشی و فناوری کشور که با حضور وزیر علوم، تحقیقات و فناوری به میزبانی دانشگاه شیراز، برگزار شد اظهار داشت: دیوان محاسبات در سیاست‌های جدید خود دنبال مچ‌گیری نیست و تمام تمرکز ما برای پیشگیری است و برای آن وقت می گذاریم، آموزش می‌دهیم و مدام با مدیران مربوطه در تعامل و ارتباط هستیم.

وی افزود: در سیاست جدید دیوان محاسبات منتظر نمی‌مانیم که یک مدیر، رئیس، معاون و عضو هیئت امنا بعد از یکی دو سال وقتی می‌خواهد از یک مجموعه جدا و یا حتی به طور کامل جدا شده باشد، پرونده او را مورد رسیدگی قرار دهیم. این شیوه درستی نبوده است و آن را تغییر دادیم.

دستغیب تصریح کرد: تمام همکاران ما در کل کشور این آمادگی را پیدا کردند که نظارت بدون مداخله اجرائی را انجام دهند و تحت هیچ شرایطی حق توقیف، توقف یا مداخله ندارند اما مثل یک مشاور در طول مدتی که عملیات اداری مالی انجام می‌شود، در کنار مسئولان اداری مالی و مدیران هستند و باید به آنان کمک کنند تا پیشگیری از تخلفات به طور کامل محقق شود.

رئیس‌کل دیوان محاسبات کشور گفت: زمانی از کار خود راضی هستیم که تعداد پرونده‌های ورودی آن کاهش یافته باشد، چراکه هر اندازه تخلفات کاهش یابد، موفقیت ما بیشتر است.

دستغیب با بیان اینکه هنوز برخی تکالیف مالی و نظام مالیه عمومی در برنامه چهارم، پنجم و ششم توسعه کشور بر روی زمین مانده است، گفت: در سال ۸۴ آیین‌نامه اجرائی ماده ۱۴۴ قانون برنامه به همه معاونان مالی ابلاغ شده است و باید آن‌ها را بررسی کرد چراکه این همان چیزی است که امروز برای استقلال مالی دانشگاه‌ها بدان نیاز داریم.

رئیس‌کل دیوان محاسبات با تصریح اینکه در برنامه‌های توسعه حسابرسی و بودجه‌ریزی عملیاتی مشخص شده اما در عمل اتفاقی نیفتاده است و نتیجه آن هم این می‌شود در دانشگاه‌ها شاهد استقلال در مصارف هستیم اما استقلال در منابع نداریم، گفت: نتیجه دیگر این بی‌توجهی آن است که وقت قابل‌توجهی به‌خاطر تمرکزگرایی در حوزه مالی در کشور صرف می‌شود و در نهایت آن می‌شود که ماحصل بودجه‌ای شکل می‌گیرد که تنها با آن می‌توان دانشگاه را اداره کرد و هیچ اتفاق دیگری نمی‌افتد.

وی با تأکید بر اینکه درآمد اختصاصی دانشگاه‌ها باید خیلی بیشتر باشد اما از ظرفیت‌ها استفاده نشده است، اظهار کرد: ۲۱۸۵ واحد دانشگاهی در کشور وجود دارد که از این تعداد ۷۵۹ واحد غیرانتفاعی است. همچنین در وزارت علوم هم‌اکنون ۶۷۸ پروژه وجود دارد که پیشرفت فیزیکی متوسط ۴۷ درصدی دارند و بودجه‌ای که برای اتمام لازم دارد، متناسب با هزینه‌های سال گذشته، حدود ۳۰ همت دارد اما اکنون نرخ تملک دارای در سال ۱۴۰۴ چه قدر است.

دستغیب از معاونان اداری مالی دانشگاه‌ها خواست تا حجم پروژه‌های نیمه‌تمام، مناسبات و مراودات مالی را مدام گزارش‌گیری کنند و سپس افزود: در دیوان محاسبات پایش برخط داریم و طبق آخرین پایش‌ها وضعیت حساب خزانه در دانشگاه‌ها خیلی خوب شده است و در مجموع ارزیابی ما از اتفاقی که در وزارت علوم افتاده، بسیار خوب و مطلوب است.

رئیس‌کل دیوان محاسبات همچنین بر ضرورت بودجه‌ریزی عملیاتی و حسابداری بهای تمام شده در دانشگاه‌ها تأکید کرد و گفت: دانشگاه شیراز دارای یک پیشینه درخشان در این حوزه است به‌عنوان مثال اولین نرم‌افزار، این حوزه در این دانشگاه تولید شد و می‌توان از آن الگوبرداری کرده و بودجه‌ریزی عملیاتی و حسابداری بهای تمام شده را در دانشگاه تولید کرده و در اختیار تمام دستگاه‌ها قرار داد.

وی با بیان اینکه دانشگاه شیراز به خودی خود می‌تواند از اساتید خوبی که در حوزه مالی عمومی فعالیت دارند، استفاده کند، به اهمیت استفاده از نیروهای متخصص در این حوزه اشاره کرد و گفت: اگر از ظرفیت مالی دانشگاه‌ها برای کمک به وزارت علوم استفاده شود، اتفاق بسیار خوبی خواهد افتاد. دستغیب با تأکید بر اینکه منابع مالی کشور محدود است و باید به‌درستی از آن استفاده کنیم، گفت: باید سیاست‌های بهبوددهنده برای کمک به دولت ادامه پیدا کند و وزارت علوم و دانشگاه‌ها هم می‌تواند در بهینه‌ساز بودجه دانشگاه‌ها، اصلاح برخی قوانین و مقررات و... کمک کند.

وی در پایان گفت: انتظار ما از وزارت علوم به‌خصوص همکاران حوزه اداری مالی دانشگاه‌ها این است که به‌عنوان همکار، به مجموعه دیوان محاسبات کمک کنند تا از ظرفیت علمی آنان به‌نحوه شایسته‌ای در کشور استفاده شود.

گلایه از هزینه بالای انتشار کتاب‌های علمی و تخصصی

رئیس سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی با بیان این که هزینه انتشار یک کتاب علمی ۳ یا ۴ برابر یک کتاب رمان است، گفت: چرا که کتاب‌های علمی نوع ویراستاری متفاوتی دارند. ویراستاری یک کتاب علمی، کاملا تخصص‌محور است.

محمد جنتی رئیس سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی درباره مشکلات حوزه نشر اظهار کرد: انتشارات به مثابه یک مجموعه کامل بازرگانی است. به عبات دیگر، انتشارات یک مجموعه کامل مانند یک کارخانه بزرگ است که دارای بخش‌های مختلفی مانند تولید فیزیکی کتاب و بازاریابی برای فروش است. معمولا چرخه اقتصادی مراکز نشر با کاستی‌هایی مواجه است و به همین دلیل، جوابگوی همه نیازهای مجموعه نیست. معمولا انتشارات‌ها در بخش‌هایی از این چرخه لنگ می‌زنند و نمی‌توانند این مجموعه را به صورت پیوسته در کنار هم قرار دهند.

وی افزود: یکی دیگر از مشکلات برخی انتشارات‌ها این است که توسط ۲ یا ۳ نفر اداره می‌شوند و این تعداد نیرو برای انجام یک کار اقتصادی پویا کافی نیست. راهکار حل این مشکل این است که بخش‌های دیگری در مجموعه انتشارات راه‌اندازی شود و برخی از وظایف را برعهده بگیرند تا رسالت‌های واقعی انتشارات به درستی انجام شود. برای مثال در فضای بازرگانی، یک انتشارات می‌تواند از طریق مراکز پخش کتاب، سایت‌های فروش یا کتاب‌فروشی‌ها، محصولات خود را عرضه کند. متاسفانه در حال حاضر اغلب انتشارات‌ها، ارتباطات لازم را ندارند. به همین دلیل، چرخه به درستی کامل نمی‌شوند و در نتایج همه از جمله ناشر، مراکز پخش و کتابفروش‌ها با مشکل مواجه هستند.

جنتی خاطرنشان کرد: یکی دیگر از وظایف مهم انتشارات‌ها پیش از تولید کتاب، ارتباط گرفتن با مخاطب است. فعالیت بسیاری از ناشران در ایران فقط محدود به ترجمه آثار برگزیده جهان است. این کتاب‌ها مخاطب خودشان را دارند؛ اما ناشر خوب خودش مسئله‌یابی کرده و اثر جدید تولید می‌کند. ایران هم از غنای فرهنگی خوبی برخوردار است و هم نویسندگان خوبی در کشور مشغول به کار هستند. طی کردن این چرخه برای ناشران صرفه اقتصادی ندارد و اغلب به دنبال کار اقتصادی سریع هستند که بازگشت سرمایه خوبی داشته باشد.

رئیس سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: سازمان ما برای نمایشگاه امسال ۷۰ اثر جدید چاپ کرده است. هزینه انتشار این آثار ۳ یا ۴ برابر یک کتاب رمان است. چرا که کتاب‌های علمی نوع ویراستاری متفاوتی دارند. ویراستاری یک کتاب علمی، کاملا تخصص‌محور است. اگر انتشارات ما زیر نظر پژوهشگاه نبود، می‌توانست به جای ۷۰ اثری که فقط امسال برای نمایشگاه تولید کرده است، با ۴ عنوان کتاب برگزیده اقتصاد خودش را حفظ کند. برخی ناشران با آزمون و خطا کتاب‌های خود را ویرایش می‌کنند. به طوری که ابتدا کتاب را منتشر کرده و روانه بازار می‌کنند، سپس در چاپ‌های بعدی با توجه به بازخورد مردم ویرایش را انجام می‌دهند.

وی با بیان این که چاپ کتاب‌های علمی نیازمند حمایت دولتی است، تصریح کرد: کتب علمی هم در مرحله تولید و ویرایش و هم در مرحله فروش و عرضه، هزینه‌بردارتر از سایر کتب هستند. چرا که تعداد مخاطب کمتری دارند. برای مثال، پژوهشگاه موظف است که کتابی را منتشر کند که به عنوان منبع آزمون دکتری معرفی می‌شود. این کتاب ممکن است فقط حدود ۲۰ میلیون فروش داشته باشد. چرا که در آن رشته دکتری فقط ۸ نفر شرکت‌کننده وجود دارد. لازم است دولت از چاپ این کتاب‌ها حمایت کند تا آن رشته بتواند به فعالیت خود ادامه دهد.

جنتی تاکید کرد: درصد کمی از آثار چاپ شده در پژوهشگاه‌ها به درآمدزایی کمک می‌کنند و مابقی کتاب‌هایی هستند که لازم است تولید شوند؛ اما از نظر اقتصادی آورده مالی ندارند و هیچ ناشر خصوصی چنین کاری را تقبل نمی‌کند. در بخش توزیع کتاب هم مشکلاتی وجود دارد. کشورهای اروپایی بهترین مکان‌های شهر را به کتاب‌فروشی اختصاص می‌دهند. چرا که برایشان مهم است مسیر جامعه را تغییر دهند. در ایران هم برخی شهرها در سال‌های اخیر صاحب کتاب‌فروشی شده‌اند. برای مثال ۱۰ سال پیش در ایلام یا زاهدان کتاب‌فروشی وجود نداشت؛ اما هم‌اکنون این شهرها کتاب‌فروشی دارند و روی پای خودشان کار می‌کنند.

رئیس سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی گفت: برخی انتقادات به شرایط نشر در کشور به دلیل نگاه نقطه‌ای به مسائل است. در نگاه نقطه‌ای، حقیقت کشف نمی‌شود. نگاه کلان به مسائل می‌تواند راهگشا باشد. به عبارت دیگر، مشکلات حوزه نشر باید به عنوان یک مسئله کلان فرهنگی در زمینه کتاب و کتاب‌خوانی دیده شود.

به نقل از ایسکانیوز، گفتنی است، جنتی پیش‌تر گفته بود که پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی در نمایشگاه کتاب ۱۴۰۴ با ۹۵۰ عنوان کتاب حضور دارد که ۸۰ عنوان مربوط سال ۱۴۰۳ است. انتشارات پژوهشگاه در تلاش است ارتباط خود را با مخاطبان حفظ کند. بخش اندیشه و پژوهش در کشور ما جایگاه خود را پیدا نکرده است. به‌طوری که اغلب پژوهشگران ناشناخته می‌مانند. فضای فرهنگی کشور به گونه‌ای است که پژوهشگران دیده نمی‌شوند. انتشارات پژوهشگاه در سه سال اخیر سودده بوده است. با وجود تعداد زیادی کتاب از سال قبل مانده بود؛ اما انتشارات متضرر نشد. در شرایطی که بسیاری از ناشران تولیدشان متوقف شده، این مجموعه سودده بوده است. کتاب‌های ما رمان و داستان پرفروش نیستند و با تیراژ کم چاپ می‌شوند. نکته مهم این است که ۷۰ درصد کتاب‌ها دارای گردش هستند.

هفت نکته کلیدی در منشور رهبری به حوزه‌های علمیه

آیت‌الله علیرضا اعرافی در بیان نکاتی پیرامون رویکردهای حوزه و نکاتی که در منشور مقام معظم رهبری به حوزه‌های علمیه آمده، به آمیخته بودن حوزه با مردم اشاره کرد و گفت: حوزه بدون مردم و حمایت مردم و همراهی و همدلی با مردم به هیچ وجه یک حوزه سرآمد و پیشرو نخواهد بود.

وی افزود: همه ما می‌دانیم که نهضت بزرگ امام(ره) که از درون این حوزه برآمد و انقلاب شکوهمند اسلامی که به استقلال ایران و صیانت از مجد و کیان ایران انجامید، با همت مردم بود. این مردم بودند، جوانان بودند، زنان و مردان دلیر و هوشمند ایران بودند که در کنار امام(ره) قرار گرفتند. حوزه همواره متکی به مردم بوده است.

عضو شورای نگهبان، پیوند حوزه و دانشگاه را یکی دیگر از نکات کلیدی این منشور برشمرد و اظهار کرد: رهبری معظم در همین بیان هم اشاره کردند که کارهای مهمی باید در دنیای معاصر رقم بخورد که جز با ارتباط حوزه و دانشگاه، تعامل نخبگان جامعه برای گره‌گشایی از مسائل اجتماعی، سیاسی و فرهنگی جامعه میسر نیست.

آیت‌الله اعرافی افزود: نکته سوم بحث حوزه و بین‌الملل است. حوزه حتماً باید نگاه و رویکرد جهانی و بین‌المللی داشته باشد و به سرچشمه‌های تحولات فکری و معرفتی که در دنیا وجود دارد برسد. حضرت آقا به تطورات بین‌المللی حوزه و امتداد اندیشه حوزوی در جهان معاصر اشاره کردند که خود این یک داستان مفصلی است.

وی درباره حوزه و بانوان گفت: برای نخستین‌بار پس از انقلاب اسلامی، حوزه در قلمروی مباحث مربوط به بانوان و گسترش رسالت حوزه و پرورش عالمان دین به سمت بانوان قدم‌های بزرگی برداشته است. در این‌جا هم بر آن تأکید شده است.

وی نگاه هماهنگ به مذاهب و اقوام و طیف‌های گوناگون جامعه را مورد توجه قرار داد و افزود: حضرت آقا در همین‌جا تأکید کردند که حوزه باید جوان امروز را بشناسد، طیف‌های گوناگون جوان امروز را درک کند، توانایی برقراری ارتباط با نسل نو که ذهن او لبریز از پرسش و سؤال است و نیازهای متنوع دارد، داشته باشد. این تعامل قوی و ارتباط قوی با نسل نو و جدید از مسائلی است که مورد تأکید هست.

آیت‌الله اعرافی افزود: نکته دیگر رویکرد حکمرانی و سیاسی و تأمین نیازهای نظام هست. در بخش‌های تقنین، قضا و اجرا، حوزه باید دائم به‌روز بشود، نو بشود، تولید جدید انجام دهد و به پیش برود. بنابراین آن پنج مأموریت اصلی و کارکردهای متنوعی که از حوزه انتظار می‌رود باید مدنظر باشد.

مدیر حوزه‌های علمیه گفت: حوزه امروز از یک درختواره دانشی برخوردار است که در ده‌ها قلمروی فکری و معرفتی در فقه، فلسفه، کلام، حدیث، تفسیر و بخش‌هایی از علوم انسانی و اجتماعی که با اندیشه‌های اسلامی در ارتباط است ورود پیدا کرده و ده‌ها رشته و صدها گرایش و قلمروهای متنوع برای بحث‌های جدید و رشته‌های متنوع را گشوده است. این حجم از قلمرو که در اشاره‌ای به آنها شد و تولیدات عظیمی که در این زمینه انجام شده، با ارتباط وثیقی که با دانشگاهیان و متخصصان برقرار شده، یک پدیده جدیدی است که رهبری معظم در این‌جا تأکید کردند باید امتداد پیدا بکند.

عضو شورای عالی حوزه‌های علمیه درباره فقه معاصر اظهار کرد: بحمدالله حوزه در طول ادوار برای به‌روز بودن تلاش کرده است. در سال‌های اخیر به‌طور ویژه درس‌های خارج در موضوعات متعدد در قلمرو فناوری‌های گوناگون، پزشکی، پول، بانکداری، محیط‌زیست، خانواده، تربیت، اخلاق، جامعه، ارتباطات اجتماعی، همه این‌ها قلمروهایی است که فقه غنی اسلام باید به آنها بپردازد. نیازمند این هستیم که موضوعات را دقیق بشناسیم و متناسب با آن موضوع از این ذخایر بهره بگیریم و این چیزی است که نیاز امروز ما است. در مجلس شورای اسلامی، در دولت محترم، در شورای نگهبان، در بخش‌های مختلف کشور ما نیاز به توسعه مرزهای فقه داریم.

وی افزود: در حوزه فقه بحمدالله کارهای بزرگی انجام شده، اما به هیچ‌نحو کافی نیست. و این منشور با آن رویکرد کلان تمدنی ما را به جهشی نو و ابتکارات بیشتر فراخوانده‌اند. به عنوان مثال، آمایش تبلیغی کشور انجام شده است و مطالعات مورد نیاز نظام از مسائلی است که پایه‌ریزی شده است. ستادهای راهبری در حوزه‌های محیط‌زیست، جمعیت و مسائل متنوع اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است. چرا؟ برای اینکه حوزه یک کارکرد اجتماعی نیرومندی در طول بیش از هزار سال داشته است و همیشه عالمان دین کنار مردم، گره‌گشای کار آنها و فعال در حوزه‌های اجتماعی و خدمات اجتماعی بوده‌اند.

آیت‌الله اعرافی بیان داشت: باید متناسب با دانش روز، مهارت‌های درست، اندیشه صحیح و نگاه تمدنی در حوزه ارتقا پیدا بکند که در حال کار هست. طبعاً در حوزه‌های نشریات، انجمن‌های علمی، کارهای بزرگی انجام شده. نقشه جامع علمی حوزه فراهم شده و مجموعاً ده‌ها طرح بزرگ تحولی و اسناد مهم تولید شده است.

دیدگاه اساتید

هفت راهبرد اجرایی در جهت سرمایه‌گذاری برای تولید

یکی از اهداف اصلی سیاست‌گذاران اقتصادی در تمام دنیا تحقق رشدهای اقتصادی بالا است. اقتصاد ایران نیز به‌منظور غلبه بر مشکلات معیشتی خانوارها و بهبود نسبی وضعیت آنان و همچنین تقویت بنیه کشور در مواجهه با شوک‌های بیرونی، بیش از هر زمان دیگری نیازمند رشدهای اقتصادی بالا و پایدار است. با وجود هدف‌گذاری رشد اقتصادی ۸ درصدی در برنامه‌های توسعه پنجم و ششم عملکرد این متغیر اقتصاد کلان طی دهه ۱۳۹۰ قابل دفاع نبوده است. اگرچه در سال‌های اخیر با گذر از برخی شوک‌ها رشد اقتصادی به مدار مثبت بازگشته است، اما با این حال از آنجا که بخش مهمی از این رشد ناشی از استفاده از ظرفیت‌های خالی اقتصاد بوده، تداوم و افزایش این رشد بدون سرمایه‌گذاری قابل توجه در بخش تولید با چالش جدی روبه‌رو خواهد بود. از این‌رو مقام معظم رهبری با علم به این موضوع شعار سال ۱۴۰۴ را «سرمایه‌گذاری برای تولید» تعیین نمودند. به طور کلی بررسی‌ها نشان می‌دهد سرمایه‌گذاری برای تولید با چالش‌هایی از جمله محدودیت جدی در منابع، نبود انگیزه کافی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و ناکارایی سرمایه‌گذاری‌های عمومی روبه‌روست. با وجود اینکه اقتصاد ایران با برخی شوک‌های بیرونی همچون تحریم روبه‌رو است و این شوک‌های بیرونی می‌تواند افق رشد تولید را محدود کند، تحولات جهانی و شکل‌گیری ائتلاف‌های جدید جهانی، فرصت‌های جدیدی برای تقویت تولید از طریق توسعه صنعتی ایجاد کرده است.

با وجود چنین فرصتی، رشد تولید زمانی محقق خواهد شد که اقدامات مؤثری در سه حوزه سیاست‌های سرمایه‌گذاری عمومی (اولویت‌بندی و تدوین راهبرد مشخص، عدم رقابت نهادهای شبه‌دولتی با بخش خصوصی و...)، تشویق و هدایت سرمایه‌گذاری خصوصی (کاهش جذابیت فعالیت‌های سفته‌بازانه، مشارکت عمومی-خصوصی و...) و استقرار نظام پشتیبان تولید (ارتقای کیفیت حکمرانی، تقویت انسجام اجتماعی و...) صورت گیرد.

در همین راستا و به‌منظور تحقق شعار سال ۱۴۰۴ مبنی بر «سرمایه‌گذاری برای تولید»، وزارت صنعت، معدن و تجارت، ضمن احصاء چالش‌های سرمایه‌گذاری در تولید، مجموعه اقداماتی را در سه حوزه مورد اشاره به‌صورت ویژه در دستورکار قرار داده است. بدیهی است تحقق این مهم، مستلزم همکاری همه‌جانبه و بیش از پیش تمامی دستگاه‌های اجرائی مرتبط با بخش تولید، به‌ویژه نهادهای مسئول تأمین زیرساخت است؛ اهم اقدامات اجرائی موردنظر این وزارتخانه در راستای تحقق شعار سال با تأکید بر سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی، به شرح زیر است:

۱- تخصیص منابع به فعالیت‌های ارزش‌زا: با توجه به محدودیت منابع، ضرورت دارد تخصیص منابع موجود به سمت فعالیت‌هایی سوق داده شود که بیشترین خلق ارزش‌افزوده را دارند. در این راستا، اولویت‌های سرمایه‌گذاری با رویکرد تکمیل زنجیره‌های ارزش، توسعه صادرات و تعمیق ساخت داخل، احصا شده و همزمان فرآیند تصویب سند «راهبرد ملی پیشرفت صنعتی و ارتقای زنجیره‌های ارزش کشور» موضوع بند (ت) ماده (۴۸) قانون برنامه هفتم پیشرفت نیز در مراحل نهائی قرار گرفته است. همچنین مشوق‌های لازم برای ترغیب فعالان اقتصادی به سرمایه‌گذاری، در قالب بسته‌های سرمایه‌گذاری با پیش‌بینی مسیرهای سبز، تسهیلات و اعتبارات ویژه یا تخفیفات، در هماهنگی با ارکان تابعه وزارتخانه و سایر نهادهای ذی‌ربط در آینده‌ای نزدیک عملیاتی خواهد شد. علاوه‌بر این به منظور تأکید بر تسهیلگری و نظام‌مند کردن نحوه تخصیص برخی از این مشوق‌ها، دستورالعملی تحت عنوان «دستورالعمل سرمایه‌گذاری صنعتی» در اردیبهشت‌ماه توسط این وزارتخانه رونمایی و ابلاغ خواهد شد. در همین راستا نیز تعدادی از مشوق‌ها که مستلزم اقدامات تقنینی یا هماهنگی بیشتر با سایر دستگاه‌های اجرائی است، با اولویت در دستورکار قرار گرفته است.

۲- حمایت از تولید برون‌سپاری‌شده: تجارت همواره به‌عنوان موتور محرک بخش تولید، نقش بسزایی در پیشبرد توسعه صنعتی داشته است. از این‌رو با هدف توسعه بازار و ایجاد هم‌افزایی بین بخش بازرگانی و تولید و در راستای افزایش بهره‌وری سرمایه و استفاده حداکثری از ظرفیت خالی واحدهای صنعتی، مقرر است این وزارتخانه با همکاری سایر ذی‌نفعان، شیوه‌نامه حمایتی از تولید برون‌سپاری‌شده (تولید بدون کارخانه) را حداکثر ظرف مدت ۳ ماه تدوین و پس از طی مراحل قانونی ابلاغ کند.

۳- صدور مجوزهای سرمایه‌گذاری بی‌نام: یکی از موانع اصلی سرمایه‌گذاری، بروکراسی پیچیده و زمان‌بر صدور مجوزهای کسب‌وکار است. وزارت صمت در سال ۱۴۰۴ به طور ویژه علاوه‌بر تمرکز بر کاهش زمان صدور مجوزهای صنعتی و معدنی، حذف فرآیندهای زائد و اجرای کامل درگاه ملی مجوزها و همچنین تفویض صدور برخی مجوزها و تأییدیه‌ها از ستاد به ادارات کل استانی، اجرائی‌سازی صدور مجوزهای سرمایه‌گذاری بی‌نام را وفق فصل پنجم قانون تأمین مالی تولید و زیرساخت‌ها در دستورکار دارد.

۴- پشتیبانی از توسعه صندوق سپرده کالایی: همزمان با برنامه‌های اجرائی در سال «سرمایه‌گذاری برای تولید»، رهنمودهای رهبر معظم انقلاب در سنوات گذشته نیز مورد توجه جدی قرار دارد و تلاش شده است با ایجاد ظرفیت حدأکثری برای مشارکت مردم در عرصه اقتصاد، سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد با شتاب بیشتری محقق شود. به‌همین منظور، حمایت از توسعه صندوق سپرده کالایی در دستورکار این وزارتخانه قرار دارد. این صندوق‌ها در عین حال که در شرایط تورمی، باعث حفظ ارزش پول سرمایه‌گذاران می‌شود، با هدایت نقدینگی به سمت بازارهای مولد، به طور غیرمستقیم منجر به مشارکت مردم در فعالیت‌های تولیدی و بازار کالا می‌شوند بدون اینکه نیاز به خرید و نگهداری فیزیکی کالا وجود داشته باشد. این صندوق‌ها با تجمیع وجوه سرمایه‌گذاران، اقدام به خرید ابزارهای مالی مرتبط با کالاهای خاص نظیر فولاد، مس و آلومینیوم می‌کنند و به این ترتیب ضمن فراهم آوردن امکان سرمایه‌گذاری در این بازارها برای افراد، کمک شایانی به تأمین سرمایه در گردش مورد نیاز واحدهای تولیدی خواهد کرد.

۵- بهره‌وری سرمایه و کاهش هزینه‌های تولید: همچنین در راستای افزایش بهره‌وری سرمایه و کاهش هزینه‌های تولید، در نظر است با توسعه بن‌سازه‌های موجود، فرآیندهای واگذاری بنگاه‌های تعطیل به علاقه‌مندان جهت احیای واحد و همچنین مشارکت در طرح‌های نیمه‌تمام و واحدهای زیرظرفیت، از طریق سامانه به‌هم‌رسانی طرح‌های نیمه‌تمام و واحدهای زیرظرفیت تسهیل شود.

۶- اجرائی‌سازی حساب ویژه تأمین سرمایه در گردش: پیگیری برای اجرائی‌سازی حساب ویژه تأمین سرمایه در گردش و حد اعتباری برای واحدهای صنعتی و معدنی و صنوف تولیدی، بنگاه‌های دانش‌بنیان و شرکت‌های صادراتی وفق ماده ۲۱ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر در دستورکار این وزارتخانه قرار دارد. این امر می‌تواند در تأمین سرمایه در گردش پایدار واحدها نقش بسیار مؤثری داشته باشد و با اجرائی‌سازی این موضوع انگیزه سرمایه‌گذاری در واحدهای کوچک و متوسط تقویت خواهد شد.

۷- تقویت دیپلماسی صنعتی و جذب سرمایه خارجی: تحولات ژئوپلیتیک جهانی و شکل‌گیری اتحادهای جدید اقتصادی، فرصت‌هایی بی‌سابقه برای توسعه دیپلماسی اقتصادی ایران ایجاد کرده است. وزارت صمت در سال جاری، راهبرد خود را بر محور دیپلماسی صنعتی و جذب سرمایه خارجی هدفمند با تمرکز بر پیگیری دو رویکرد اصلی؛ تسهیل تجارت و سرمایه‌گذاری از طریق بهره‌برداری از ظرفیت پیمان‌ها و موافقت‌نامه‌های تجاری و گسترش آن و همچنین ترویج تجاری با تأکید بر برگزاری رویدادهای تجاری ویژه (اکسپو و اجلاس‌های آفریقا، شانگهای و بریکس) قرار داده است.

در این راستا، ایجاد میزهای سرمایه‌گذاری مشترک با کشورهای دارای مزیت همکاری صنعتی (مانند روسیه، چین، هند، کشورهای آسیای مرکزی و آفریقا) در دستورکار قرار دارد. همچنین، پروژه‌های کلان صنعتی صادرات محور در قالب بسته‌های آماده سرمایه‌گذاری با اولویت جذب منابع مالی خارجی نیز در دستورکار قرار گرفته است.

دکتر سعید شجاعی